

Leixarra
Mallabia, Bizkaia

Aurkibidea

Biografia

Zintak

MAL-007

- **Proiektua:** Mallabiko euskara - Pello Mugarza
- **Elkarrizketatzailea(k):**
- **Data:**
- **Iraupena:** 70 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Baserriko ekonomia gerraostean

- **Erref:** MAL-007/001
- **Iraupena:** 0:05:03. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:05:03

- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Garai batean udal idazkariak baserrietan ereiten ziren gari, arto kopuruak... apuntatzen zituen. Apuntatzearren ere kobratu egiten zuen. Artoa, garia, patata, baba gorria... gerraostean kopuru bat entregatu behar izaten zen. Errazionamendua kalean eta baserrietan, desberdin. Estraperloa.</p>

Transkripzioa

- Garixek apuntatzie pagau ein biher izeten [eben], sekretarixuek kobrau eitten juan ha be, Bustinduk. [...] Bustinduk, hak kobrau zera, garixek apuntetie be berak.
- Apuntetie?
- Bai.
- Apuntetie be bai?
- Geuk e... Bai! Apuntetie pezeta bi [...] harek. Ta beti esaten gendun nik eta Estanisek eta: "Horra? Horra diruik barik ezin lei juen". [...] diruik barik mezie entzuten, baiñe horra ez, horra alperrik [jun biher dok]...
- [...] garixek erun ta, gaiñera, apuntatziarren pagau?
- Bai. [Lehendik apuntatzen ibiltzen zan...]. Apuntatzie kobrau eitten eban hak pezeta bi. Ta babak-eta apuntetie be bai, ta artuek-eta be bai. Ta patatie entregatzen gendun, ta artue be bai ta babie be bai, baba gorrixe be bai berak esaten daben beste. Ta garixek [...] mordue...
- Zuk ez dozu eukiko goguen hori, entregatzen zanik.
- E? Zer?
- Ke, ba! Ez, ez. Neu be justu-justuen akordetan naz [...] eruten zittuena ta...
- Bai, [...] nik.
- Astuaz eruten gendun...
- Horraz neu be akordetan naz, zela [eruten zenduen].
- Astuaz sekula ez garirik, burdixaz.
- A! Babie ta artua astuaz bai.
- A! Babie bai, babie etxera eruten zan ta. Baba gorrixe etxera eruten zan.
- Bai, artue ta babie be bai astuaz.
- Beti egoten zan honen entregua. Ha esaten eben, ba, Franco-k gerria irabazi eban, ta zerak lagundu otsen gerran, horrek zerak, alemanak eta italianuek. Eta gero harek zor haundixek ein, ta harek zorrak pagetako.
- Harek pagetako.
- Harek zorrak pagetako zera zala ha esaten eben. Baiñe... guri ez zoskuen esaten holakoik, baiñe jentik hoixe esaten eban, ta ixen be hartarakoxe, zorrak pagetako gerran lagundu otsenai.
- Zein euen sekretarixo?
- E?
- Mallebin zein?
- Orduen denboran , entregatzen gendun denporan, Bustindui sekretarixue. Bustindui egon zan sekretarixo orduan.
- Hori ez euen ondo eitten Mallebixen, ze entregau Berrizen ta Zaldibarren-ta baiño gehixa entregau biher izeten gendun [laborie]. Ta erreziñua etorten zan asko gitxia; olixu bazan, azukri bazan, ta dana.
- Bai, terreno iguelin Berrizen lako hiru entregatzen gendun guk.
- Hemen, Aldapanekuek eta be Zaldiberrera pasauta euezan [umientzako],

umik zienien Franzisko-ta. Ta harei asko be gehixa emoten otsen. Zaldiberren danok baiño gehixa [ume birena] emoten otsen.

- Bai, ba, zonak euezan apuntaute ta hau be "zona rural" zan hau basarrixau ta zona ruralai emoten otsen gitxia asko be.

- Klaro, harek baserritik hartuko dabela berak jateko lain ta...

- Bai, [basarrixetan hartzen da]. Txarrixa be eukitten dabela ta... baserrikuei gitxia emon...

- Gero, ba, guk be [aurrian sartu] nahi izen gendun, baiña guri ez doskuen emon izen berandu artin. Ta gero, guri be emon oskuen ta geu be hasi giñen han juaten. Baiña denpora gitxixen. Gu hartzen hasi giñenien amaittu ein zan.

- Amaittu zan. Gastau ein biher dabelako emon oskuen guri [...]. Gastau zienien, gehixa ez eben... raziñoik ez zan...

- [...] hiru-lau bider edo [gehixaotan] hartu gendun Zaldiberren...

- [...] gastau ei zan ta.

- Bai, ta [...] zelan juten giñen? Oiñez ordun errez! Oin ezin geike jun baiña orduen oiñez! Ta asko gehixa emoten eben han.

- Oiñez... Oiñez jun ahalan, oiñez jun ta ekarri ahala euki bagendu, ekarriko gendun!

- Neu be junda na [baten baiño gehixa]...

- Orduen [kofradetako-ta litro bat olixo-ta egongo zan ta...]

- ... Erreziñua [emoten eben], eta gero holakotxe etxe bakoitzari tanto bat, jateko olixue, azukria ta, ba, gauza batzuk.

- Bai, bai, gitxi.

- Erdi debalde antxian zela izaten zan ha.

- E?

- Debalde edo zeoze pagauta, zelan eitten zan?

- E, debalde ez! Pagau ein biher [izeten zan].

- Pagaute. Pagaute raziñokue, pagaute.

- Ta gehixao gura baeban...

- Ez dakit zenbat urte izengo dan, ta ahaztu [...]

- Gehixao be [egoten...] estraperluen, baiña estraperlokue karue izeten zan olixue. Orduan litrua hogei duro pagau biher izeten zan. Ta gero jornalien, kamiñotan harri-joten, irabazten genduen hamar pezeta egunien. Ta hogei duro eitteko, badakizu zenbat biher ein bihar dozun? Hamar egun ein biher harri-joten! Litro bi-hiru erosteko [...]. Zure amak be goguen eukiko dau hori. Zuen ama... [...] ama gaztia da zatixa ni baiño... aittek bai, aittek goguen eukiko dau.

- Baiñe amak be bai. Amak be bai, ordureko ezkondata euen ama be ta.

- Hirurogeta bederatzi urte dauke.

- Deukoz?

- Bai.

- Bai, ni baiño gaztiaue da, baiña... goguen eukiko dau bai hori...

- [...]. Ha zan ona!

- Hori gerra-ostie izengo zan, ezta?

- Bai, gerra-ostie. Orduen urtiak luziek izeten zien, oin arin juten da baiña. Ez olixoik ta ez ogiik eta...

- Olixue hoixe, ta olixue beti biher. Ordun txarrixa hazten zan bai, ta txarrixan koipiaz asko, e!

- Bai, bai, txarrixaz defenza haundixe euen.

- Erosi be iños [...] txarrixan koipie. Eta merke izengo zan [...]. Holantxik, ba. Orduen sasoi ona ta orduen ondo ibiltten giñen.

- Bai, sasoi ta gosie ona...

2. Abadearekin ikasitakoa

- **Erref:** MAL-007/003
- **Iraupena:** 0:00:25. **Hasi:** 00:06:45. **Bukatu:** 00:07:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Don Antonio abadea. Dotrina irakasteaz gain, matematikako oinarriko ariketak ere irakatsi zizkien.

Transkripzioa

- Don Antonio.
- Don Antonio?
- Bai. Ha abade ona! Honaxe etortzen [zan] dotriñie emoten, ta ha... Tableie, tableie be erakusten oskun harek. Dotriñie bakarrik ez, tableie erakutsi hak kantaute, [zapata... hankie...]: "Cautro por cuatro dieciséis" ta kantaute Bai. Ta hak diru asko [...] esaten eben. Ta gero, ba, diruek danak elixiai itxi eutsezen hak. Bai. Elixiai itxi diruek danak. Ha gizon ona, esaten eben.

3. Mojak eta fraideak baserriz baserri

- **Erref:** MAL-007/004
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:07:10. **Bukatu:** 00:10:25
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Mojak eta fraideak baserriz baserri joaten ziren garia, artoa, arrautzak batzen.</p>

Transkripzioa

- Zuk ez dakit... zuk be ezautuko zenduzen mojak eta frailliek eta etorten zin...
- Inporta dotsu hamentxe jartie?
- E?
- Inporta dotsu hemen jartie?
- A! Bai, baiña nik ze esango dotsut, ba? Aiba... Nik danak aldrebese esango dotsuraz ta!
- Ez!
- Ba, lehen etorten zien frailliek eta; ta bat hortxe Iruzubittakue edo [Elorrixakue] be bai, honakotxe kapa haundi batekaz, ba. Zabaltzen eban altzuen, ta artue urkuldu haretxek arin. Urkuldu bae egoten zan, ba, sarritten iguel, ta urtien-urtien etorten zan ha. Ta laster urkultzen eban. [...] be bai; "Oin urkuldu...", "Ekarri, laster urkulduko dou ta" esaten eban harek. Ta gero, hurrengo, euen beste bat, hor Gipuzkukue etorten zan, ba? Talue ta esnie harek. Baten [... ein euskun hemen...]; talue ta esnie be goxien pozik jaten eban harek gizajuk. [...] zan ha.

- Gixajuk , bai... Harek arrautzak batzen etortzen zien, ta harek...

- Hori da. Harek arrautzak batzen zittun. Ta, ba, orduen geuk be talue jaten gendun gehixenetan, oin, behin oin sasoe hontara ezkerro. Ta, ba, gosien etorten zan ta talue ta esnie, ba, birritan edo jan eban harek. Bai, ta [fraille...] bai.

- Gero estanpie emoten eban. Berak estanpie...

- Estanpie. Enee...! Hau gitxia´ zan, baiña beste mutille zan gurin estanpie emoten eutsen --ha txikixaue zan-- ta, ene, ba! Santue emon eutsela berai ta haren poza! Harek ekarten eban, ba! Etorten ziñin, ba, danei emoten gontsen guk. Sekulo ez geuntsen emon barik itxi iñori be.

- [Hor behien danei] ez [eutsen] emoten; hor hemen baiño jente listuaue euen. Han etortzen zan zera, praillie, ta [...] Juan, ni baiño nausixaue mutilla. Ba, bastante nausixaue. Ha esne-saltzen ibiltzen zan, ba. Ta mutikuek: "Tio, tio praillie etorri da", ta "Ba, esaixok jainkuek emongo dotsala". Mutikuek junda...

- Ta mutikuek [hartaraxe] esan ha frailliei, ta, ba, gero fraillie buelta eindde.

- "Jainkuek emongo dotsule esan dau" ta buelta ein ta ixilik...

- Eske hori [eurek] esateko kostunbrie [deuko]; hori esaten eben lehen abadiak eta: jangoikuek emongo doskule. Ta jangoikue, ba... Guk baiño hurrao deuke, ba, harek jangoikue eskatzeko [be]!

- Elementu edarrak horrek! Joe...!

- Eurak noberai eskatu...

- Baiña guri eskatu beti!

- [Jangoikuai eskatzeko esan] ta gero guri eskatu. Hori dok markia hori! [...]

- Mojak be etorten zien lantzien, baiña mojak gitxitten etorten zien. Harek be arrautzak batzen etorri zien baten, ta beste baten babie batzen be bai. Artue batzen ez zien etorri sekula mojak. Ez. Mojak etorri [izen zien] babie ta arrutzak. [...] akordetan naz ni. Baiña urkuldu bae egoten bazien babie nahi artue, segidun danan arte moldeten gendun. Derrepente! Eurak prest egoten zin laguntzeko!

- Bai, eurentzako hartzeko, [jakiña!]

- Ta [...] ez eban eukitten hor [... Elorrixakuek] be? Ta Berrizko mojei saltzen eutsen gero. Ez, [kateunien], [Kateunien], tabernan. Halan esaten eben, tabernarako hartzen zittule.

- Bai, [...] saldu [...].

- Arrautzak eta hortaikuk. Ba, holantxik, ba, gauzak asko. Oin be paseten die, baiña lehen be paseten zien.

4. Baserritarren izatea

- **Erref:** MAL-007/005
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:10:25. **Bukatu:** 00:11:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Antzinako bizimodua. Baserritarren bizimodua, izaera; ez zuten pentsatzen abade, mojei ezer eman behar ez zitzaienik.

5. Baserriko ekonomia gerra ostean

- **Erref:** MAL-007/007
- **Iraupena:** 0:00:15. **Hasi:** 00:11:45. **Bukatu:** 00:12:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Artoa, garia gerra ostean, oso garesti zeuden.</p>

6. Errotak Berrizen

- **Erref:** MAL-007/009
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:13:00. **Bukatu:** 00:14:25
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Errotak Berrizen. Sasoi batean ugariak ziren.</p>

7. Sua baserrietan

- **Erref:** MAL-007/011
- **Iraupena:** 0:06:00. **Hasi:** 00:16:00. **Bukatu:** 00:22:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Baserriak sua hartzeko arrisku gehiago zegoen antzina. Baserrien egitura. Haize klaseak. Basoak.

8. Basoen egoera

- **Erref:** MAL-007/012
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:22:00. **Bukatu:** 00:24:20
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Basoak oso zikinak daude: sasiak... Ardi eta ahuntzek asko garbitzen zituzten basoak.

9. Baserriko ekonomia

- **Erref:** MAL-007/014
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:28:50. **Bukatu:** 00:32:15
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Jornalik ez zegoen lehen, eta etxean hazitako txahala garrantzitsua izaten zen diru pixka bat ateratzeko. Baba, artoa, ogia... Txerria haztearen inguruko azalpenak.

10. Abadeen eragina gizartean

- **Erref:** MAL-007/015
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:32:15. **Bukatu:** 00:34:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Abadeen indarra gizartean. Garizuma garaian egiten zituzten sermoiak.

11. Abadearen inguruko kontakizuna

- **Erref:** MAL-007/016
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 00:34:30. **Bukatu:** 00:38:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

Sagardoa eta abadea.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-01-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com